

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

S. Sayısı : 136

**Dilekçe Hakkının Kullanılma Biçimine Dair Kanun Tasarısı ve
İstanbul Milletvekili Ercüment Konukman'ın Türk Vatandaşları-
nın Türkiye Büyük Millet Meclisine ve Yetkili Makamlara Di-
lekçe ile Başvurmaları ve Dilekçelerin İncelenmesi ile Karara
Bağlanmasının Düzenlenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Anayasa
Komisyonu Raporu (1/602, 2/143)**

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Tetkik

Dairesi Başkanlığı

Sayı : K.K.T.D. 18/101-1749/04794

20.9.1984

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 27.8.1984 tarihinde kararlaştırılan «Dilekçe Hakkının Kullanılma Biçimine Dair Kanun Tasarısı» ile gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut Özal
Başbakan

GEREKÇE

Vatandaşın en eski siyasi haklarından olan dilekçe hakkı 1961 Anayasasında olduğu gibi 1982 Anayasasında da yer almaktadır.

1982 Anayasasının 74 üncü maddesinde, vatandaşların kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahip oldukları hükme bağlanmakta ve 1961 Anayasasından farklı olarak bu hakkın kullanılma biçiminin kanunla düzenleneceği ifade edilmektedir.

26 Aralık 1962 tarih ve 140 sayılı «Türk Vatandaşlarının Türkiye Büyük Millet Meclisine Dilekçe ile Başvurmaları ve Dilekçelerin İncelenmesi ile Karara Bağlanmasının Düzenlenmesine Dair Kanun» vatandaşların Meclis Başkanlığına gönderdiği dilekçelerin Karma Komisyonunda incelenme usul ve esaslarını düzenlemektedir. Ayrıca, bu Komisyonun kurulması ve çalışma usul ve esaslarını da göstermektedir.

Tasarı, Anayasanın getirdiği sisteme uygun olarak, vatandaşların Türkiye Büyük Millet Meclisine ve yetkili idari makamlara yazı ile başvurma haklarının kullanım biçimini bir bütün olarak ele almakta ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Komisyonunun çalışma usul ve esaslarını Meclis İçtüzüğüne bırakmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

1. Birinci maddede kanunun amacı belirtilmektedir. Kanunun amacı, Anayasanın 74 üncü maddesine uygun olarak dilekçe hakkının kullanılma biçimini düzenlemektedir.
2. İkinci maddede kapsam belirtilmektedir. Maddeye göre, vatandaşların Yasama ve Yürütme organları olan Türkiye Büyük Millet Meclisi ile idarî makamlara kendileriyle veya kamu ile ilgili olarak yaptıkları başvuruların bu Kanun kapsamına gireceği ifade edilmektedir. Bunun yanında, yargı mercilerine yapılan başvurularda bu kanun hükümleri uygulanmayacaktır.
3. Üçüncü maddede, Anayasanın 74 üncü maddesine paralel olarak, Türk vatandaşlarının dilekçe hakkı bulunduğu belirtilmektedir.
4. Dördüncü maddede, verilen veya gönderilen dilekçelerde bulunması mecburî şartlar gösterilmektedir.
5. Beşinci maddede, gönderilen idarî makamda hata yapılması halinde, dilekçenin bu makamca konusuyla ilgili makama gönderilmesi zorunluluğu getirilmekte ve ayrıca durumdan ilgilie haber verilmesi sağlanmaktadır.
6. Altıncı maddede, vatandaşların Türkiye Büyük Millet Meclisine ve yetkili makamlara verdikleri veya gönderdikleri dilekçelerden, belli konuyu ihtiva etmeyen, dördüncü maddedeki şartları taşımayan veya yargı mercilerinin görevlerine giren konularla ilgili olanların incelenmeyeceği hükmüne bağlanmaktadır.
7. Yedinci maddede, dilekçenin incelenmesi ve sonucunun bildirilmesi düzenlenmektedir. Buna göre, başvuruların sonucu en geç iki ay içinde ilgisine bildirilecektir. Bu süre içinde başvurunun sonucu yetkili makam tarafından alınamamış ise, yapılan işlemin safahatı duyurulacak ve sonuç alındığında ilgilisi ayrıca haberdar edilecektir.
8. Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderilen dilekçelerin, dilekçe komisyonunda incelenmesi ve karara bağlanması konusu Meclis İçtüzüğünü ilgilendirmektedir. Bu hususların Meclis İçtüzüğünde düzenlenmesi uygun bir çözüm tarzı olacaktır. Sekizinci maddede bunu sağlayacak hüküm getirilmektedir.
9. Sekizinci maddede, Türkiye Büyük Millet Meclisine yapılan başvuruların Dilekçe Komisyonunda incelenmesi ve karara bağlanması esas ve usullerinin Meclis İçtüzüğünde gösterileceği belirtilmiştir. Ayrıca, Anayasaya uygun olarak da Türkiye Büyük Millet Meclisiyle yetkili makamlara yapılan başvuruların kullanılış biçimi bir bütün olarak bu tasarıda düzenlenmiştir. Bu itibarla, uygulama imkânı kalmayacak olan 26 Aralık 1962 tarih ve 140 sayılı Kanun Tasarısının dokuzuncu maddesiyle yürürlükten kaldırılmaktadır.
10. Tasarının on ve onbirinci maddeleri yürürlük ve yürütmeyele ilgilidir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türk Vatandaşlarının Türkiye Büyük Millet Meclisine ve Yetkili Makamlara Dilekçe ile Başvuruları ve Dilekçelerin İncelenmesi ile Karara Bağlanmasının Düzenlenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini rica ederim.

Saygılarımla.

24.9.1984

Ercüment Konukman
İstanbul Milletvekili

GEREKÇE

Dilekçe hakkı; 1961 Anayasasının 62 nci, 1982 Anayasasının 74 üncü maddesinde düzenlenmiştir.

Her iki Anayasada da yetkili makamlara veya Türkiye Büyük Millet Meclisine vaki olacak başvurular-
dan söz edilmiştir. 1982 Anayasasının 74 üncü maddesindeki ilave yenilik, bu hakkın kullanılma biçiminin
kanunla düzenleneceği hususundan ibarettir. Başvuruların tek veya toplu olarak yapılabileceği hususunun
metinde yer almamış olmasını farklılık olarak kabul etmemek gerekir. Çünkü; metinde «başvurma» kelime-
sinin geniş anlamda kullanılmış olduğu ve her iki türlü başvurma halini de kapsamakta bulunduğu madde
gerekçesinden de anlaşılmaktadır.

Ayrıca, bu hakkın kullanılma biçiminin kanunla düzenleneceği hükmünün, bu hakkın kapsamının ve istisnalarının da kanunla düzenleneceği anlamında olduğu maddede gerekçesinde ifade olunmuştur. İstisnaların kanunla düzenlenmesi ise, esasların da bu kanunî düzenleme içinde yer almasını gerektirir.

Bu duruma göre; yetkili makamlara veya Türkiye Büyük Millet Meclisine vaki başvuruların bir bütün olarak ve kanunla düzenlenmesi gerek Anayasanın lâfzına ve ruhuna uygunluk, gerekse vatandaşların bu haklarını bilme ve öğrenmeleri bakımından sağlayacağı kolaylık yönünden zorunlu görülmüştür.

Bu nedenle; teklifte, Türkiye Büyük Millet Meclisine vaki olacak başvurular da dahil olmak üzere dilekçe hakkı bir bütün olarak değerlendirilmiş, Meclise vaki başvuruların içtüzükte düzenlenmesinden özellikle kaçınılmıştır.

Yapılan bu düzenlemede 26.12.1962 tarih ve 140 sayılı Türk Vatandaşlarının Türkiye Büyük Millet Meclisine Dilekçe ile Başvuruları ve Dilekçelerin İncelenmesi İle Karara Bağlanmasının Düzenlenmesine Dair Kanun hükümlerinden geniş çapta istifade olunmuş, Anayasamızın getirdiği tek Meclis esasına göre lüzumlu değişiklikler yapılmış, fakat dilekçe hakkında kesinleşmiş bir yasama kararının infazını sağlayacak yeni bir imkân getirilememiştir. Çünkü; 140 sayılı Kanun gerekçesinde ifade olunan «Anayasamız, kuvvetler ayrılığı prensibine dayanmaktadır. Yasama organının müşahhas ferdi ve maddî tasarruflarda bulunmasına imkân yoktur. Aksi halde, yasama organı, idarî tasarruflar yapmak yoluyla icra organının yerini almış, onun yetki alanına tecavüz etmiş olur.

Bu durumda, dilekçe hakkında kesinleşmiş bir teşriî kararın infaz edilmesini sağlamak için Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin elinde bulunan tek imkân denetim yollarına başvurmak suretiyle Bakanlar Kurulunun veya belli bir bakanın sorumluluğunu tahrik etmekten ibarettir.

Bunun böyle olmasını gerektiren bir önemli sebep daha vardır. O sebep de Anayasamızda yer alan bütün idarî tasarrufların kazai murakabeye tabi olması ilkesinden doğmaktadır. Eğer teşriî organda yer almış olan bir çoğunluk, maddî bakımdan idarî tasarruf mahiyeti arz eden tasarrufları, dilekçeler hakkındaki kesin teşriî kararların infazını mecburî kılmak suretiyle gerçekleştirebilseydi, bu yoldan, maddî bakımdan idarî tasarruf olan birçok işlemler kazai murakabenin dışında kalmış olurdu...» şeklindeki görüş, bu gün için de geçerli ve uygun görülmüştür.

Komisyonların kuruluş, çalışma ve denetimi ile ilgili sair hususlarını düzenleyen içtüzük hükümlerinin, Anayasa gereği karma olma niteliğini yitirmiş bulunan Dilekçe Komisyonu için de geçerli bulunması nedeniyle, teklif metninde, bu hususlardaki düzenlemelere ayrıca yer verilmemiştir.

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ ERCÜMENT KONUKMAN'IN TEKLİFİ

Türk Vatandaşlarının Türkiye Büyük Millet Meclisine ve Yetkili Makamlara Dilekçe ile Başvurmaları ve Dilekçelerin İncelenmesi ile Karara Bağlanması'nın Düzenlenmesi Hakkında Kanun Teklifi

BİRİNCİ KISIM

Genel Esaslar

Amaç

MADDE 1. — Bu Kanunun amacı; Türk vatandaşlarının kendileriyle veya kamu ile ilgili olan dilek ve şikâyetlerini düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2. — Bu Kanun; Türk vatandaşlarınca, Türkiye Büyük Millet Meclisine ve yetkili makamlara yapılacak yazılı dilek ve şikâyetler hakkında uygulanır.

İKİNCİ KISIM

Dilekçelerin İncelenmesi, Sonuçlandırılması veya Karara Bağlanması

BİRİNCİ BÖLÜM

Dilekçelerin Türkiye Büyük Millet Meclisinde İncelenmesi ve Karara Bağlanması

Dilekçe Komisyonu

MADDE 3. — Türk vatandaşlarının Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına gönderdikleri dilekçeler, Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Komisyonunda incelenir.

Komisyon üyeliği, Türkiye Büyük Millet Meclisinin diğer komisyonları üyeliğiyle bağdaşamaz; geçici nitelikteki komisyonları üyeliğiyle bağdaşabilir.

Bu Kanunda sarahat olmayan hallerde, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü hükümleri uygulanır.

Dilekçelerin kaydedilmesi

MADDE 4. — Anayasanın 74 üncü maddesi uyarınca, vatandaşların, gerek şahıslarına, gerek kamuya ait olarak, kanunlara ve tüzüklere aykırı gördükleri hususlar ile bir hakkın hak sahibine tanınmaması veya ihmale uğraması hakkında gönderilen dilekçeler ve dilekçe mahiyetindeki telgraflar, Dilekçe Komisyonu yetkililerince üzerlerine bir sayı konup özel bir deftere kaydedilir ve dilekçe sahibi veya sahiplerine bir alımdı varakası gönderilir.

Dilekçenin kabul şartları

MADDE 5. — Dilekçelerde, sahibi veya sahiplerinin ad ve soyadları ile imzası bulunmak, iş ve unvanı gösterilmek ve sahiplerinden en az birinin ikametgâhı belirtilmek gerekir.

Dilekçelerin bir milletvekili eliyle verilmesi de mümkündür. Bu takdirde, o üye, dilekçenin kendi vasıtasıyla verildiğini dilekçeye kaydederek bu kaydın altını imzalar.

Dilekçelerin Başkanlık Divanınca incelenmesi

MADDE 6. — Dilekçe Komisyonunun Başkan, Başkanvekili, sözcü ve kâtibinden oluşan Başkanlık Divanı, Komisyona gelen dilekçeleri, gerektiğinde ilgili bakanlığın da görüşünü almak veya bir temsilcisini çağırarak suretiyle inceleyerek :

I - Dilekçe,

- a) Adli, idarî veya askerî kaza mercilerinden birinin veya Uyuşmazlık Mahkemesinin veyahut Anayasa Mahkemesinin kararına konu olan; veya
- b) Yukarıdaki (a) fıkrasında bahis konusu kaza mercilerinden birinde incelenmekte olan; veya
- c) Hallî, yukarıdaki (a) fıkrasında zikredilen kaza mercilerinden birinin kararına bağlı bulunan hususlardan şikâyete dairse; veya
- d) Kanun teklif veya tasarisına konu olmayı gerektiriyorsa, dilekçenin görüşülemeyeceğini;

II - Dilekçe, son kararı almaya yetkili - Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu dahil olmak üzere - bir idarî merci tarafından henüz kesin bir karara bağlanmamış bir hususa aitse, dilekçe sahibi veya sahiplerine, Komisyonca yapılabilecek bir işlem olmadığı ve yetkili idarî mercie başvurusu lüzumunun bildirilmesi gerektiğini karara bağlar.

III - Komisyon Başkanlık Divanı, bu maddede bahis konusu kararlarını, dilekçenin sahip ve sahiplerini, iş ve unvanlarıyla ikametgâhlarını, tarihini, kayıt tarihi ve sayısını ve konusunu gösteren bir cetvele geçirerek her hafta başında Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine dağıtır. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinden birinin, bu cetvelde gösterilen Başkanlık Divanı kararına cetvelin dağıtım tarihinden itibaren on gün içinde yazıyla itiraz etmemesi takdirinde, Başkanlık Divanı kararı kesinleşir ve dilekçe sahip veya sahiplerine yazıyla bildirilir.

Dilekçelerin Komisyonca incelenmesi

MADDE 7. — Komisyon Başkanlık Divanının 6 ncı maddenin I ve II nci bentleri dışında gördüğü dilekçeler ile aynı maddenin zikri geçen bentleri gereğince karara bağladığı dilekçelerden süresi içinde itiraza uğrayanlar, Komisyon Genel Kuruluna sevk edilir.

Komisyon Genel Kurulu, kendisine sevk edilen dilekçeleri, ilk önce karar konusu olup olamayacakları noktasından 6 ncı maddenin I ve II nci bentleri gereğince inceleyerek bu hususu karara bağlar.

Komisyon Genel Kurulu, karar konusu olabileceğini kararlaştırdığı dilekçeleri, lüzum gördüğü takdirde, ilgili bakanlıktan gereken bilgiyi aldıktan sonra, esas bakımından inceleyerek karara bağlar. Bu kararın birer sureti ilgili bakanlığa veya bakanlıklara, birer sureti de dilekçe sahip veya sahiplerine ve dilekçe bir Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyesi eliyle verilmişse, o üyeye gönderilir.

TBMM üyelerine dilekçeler hakkında dağıtılan cetvel

MADDE 8. — Komisyon Başkanlık Divanı, her hafta, Komisyon Genel Kurulunca alınan kararları, 6 ncı maddenin III üncü bendinde bahis konusu cetveldeki bilgilerin yer aldığı bir cetvel halinde bütün milletvekillerine ve bakanlara dağıtır. Bu cetvelde, Komisyon Genel Kurulunun kararının ve gerekirse, gerekçesinin tam metni yayınlanır.

Bakanlıkların temsili

MADDE 9. — Dilekçe Komisyonu Genel Kurulunda, Komisyonca lüzum görülürse, görüşülen dilekçe ile ilgili bakanlık veya bakanlıklar temsilcileri hazır bulunur.

Komisyon Genel Kurulu kararlarına itiraz

MADDE 10. — Türkiye Büyük Millet Meclisinin her üyesi 7 nci maddede bahis konusu cetvelin dağıtılması gününden itibaren otuz gün içinde, Dilekçe Komisyonu Genel Kurulunun kararına, gerekçe göstererek yazıyla itiraz edebilir. Bu itirazlar, Dilekçe Komisyonu Başkanlığına verilir. Bu süre içinde itirazda bulunulmamışsa, dilekçe hakkındaki karar kesinleşir.

Komisyon Genel Kurulu, o dilekçe için, itiraz tarihinden itibaren otuz gün içinde bir rapor düzenleyerek T.B.M. Meclisi Başkanlığına sunar. T. B. M. Meclisinin alacağı karar kesindir.

Komisyon, raporunu, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda savunur. Meclis Genel Kurulunda bu konuda karar verilmeden önce, ilgili bakan veya bakanlar veyahut zorunlu hallerde bunlar tarafından yetkilendirilmiş birinci derecede sorumlu daire amirlerinden bir kamu görevlisi dinlenir. Bu raporlar, itiraz sahibinin Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği sıfatı kalkmış veya T. B. M. Meclisi dönemi sona ermiş olsa bile, T. B. M. Meclisinde görüşülür; ancak T. B. M. Meclisi döneminin sona ermiş bulunması takdirinde, Komisyonun yeni bir rapor hazırlaması gereklidir.

Bu madde hükümleri gereğince kesinleşen kararlar 7 nci maddenin 3 üncü fıkrası uyarınca, ilgililere ve ilgili bakanlık veya bakanlıklara bildirilir.

Sürelerin işlememesi hali

MADDE 11. — T. B. M. Meclisinin tatili veya ara vermesi sırasında 6 ve 10 uncu maddelerde bahis konusu süreler işlemez; ancak tatil veya araverme sırasında Dilekçe Komisyonu çalışmaktaysa, 6 ncı maddedeki süre işlemeye devam eder.

Kaza mercilerinde incelenen ve bu mercilerde karar konusu olan dilekçeler

MADDE 12. — Dilekçe Komisyonuna gelmesinden sonra hakkında inceleme ve görüşmelerin devam ettiği bir dilekçenin konusu, bu devre sırasında adli, idari veya askerî kaza mercilerine, Uyuşmazlık Mahkemesine veya Anayasa Mahkemesine aksetmişse, bu dilekçe hakkındaki işlemler derhal durdurulur ve durum 7 nci maddenin 3 üncü fıkrası uyarınca ilgililere ve ilgili bakanlık veya bakanlıklara bildirilir.

Konuları, adli, idari veya askerî mahkemelerce, Uyuşmazlık Mahkemesince veya Anayasa Mahkemesince karara bağlanan dilekçeler hakkındaki işlemler derhal durdurulur ve durum 1 inci fıkrada gösterilen şekilde ilgililere bildirilir.

Dilekçeler hakkındaki kesin kararların sonucu

MADDE 13. — Bakanlar 10 uncu madde gereğince kesinleşen kararlar hakkında yaptıkları işlemi, aynı maddenin son fıkrası uyarınca kendilerine yapılan bildiri tarihinden itibaren altmış gün içinde, Komisyon Başkanlığına yazıyla bildirirler. Bu bildirimler, 8 inci maddede bahis konusu cetvelde ayrı bir kısımda yayınlanmakla beraber, Komisyon Genel Kurulu, bunlardan gerekli gördüklerinin T. B. M. Meclisinde görüşülmesini isteyebilir. Bu takdirde, Komisyon kendi görüşünü belirten bir rapor hazırlayarak T.B.M.M. Başkanlığına sunar. Komisyonun bu istekte bulunması takdirinde 10 uncu maddenin 3, 4 ve 5 inci fıkraları hükümleri uygulanır.

İlgili bakanlık 1 inci fıkrada uyarınca yapması gereken bildiriye yapmadığı takdirde de, aynı fıkrada hükümleri uygulanır.

Özel af dilekçeleri

MADDE 14. — Kesinleşmiş cezaların hafifletilmesi veya kaldırılması hakkındaki dilekçeler, ancak hükümlerin kendileri, dördüncü dereceye kadar (Bu derece dahil) kan ve sıhrî hısımları, kanunî mümessilleri veya vekilleri tarafından verilebilir. Vekilin avukat olması şart değildir.

Bir özel af dilekçesinin Komisyonca dikkate alınacak değerinde görülmesi takdirinde, Komisyon, bir özel af kanunu tasarısı hazırlayarak T. B. M. Meclisi Başkanlığına sunar. Bu tasarı Anayasanın 88 inci maddesi gereğince muamele götür.

İKİNCİ BÖLÜM

Dilekçelerin Yetkili Makamlarca İncelenmesi ve Sonuçlandırılması

İncelenmeyecek dilekçeler

MADDE 15. — Yetkili makamlara gönderilecek dilekçelerde; dilekçe sahibinin adı, soyadı ve imzası ile iş veya ikametgâh adresinin bulunması gerekir.

Belli bir konuyu ihtiva etmeyen veya yargı mercilerinin görevine giren konularla ilgili olan dilekçeler ile birinci fıkrada gösterilen şartlardan herhangi birini taşımayan dilekçeler incelenmez.

Yetkili olmayan makamlara gönderilen dilekçeler o makam tarafından yetkili olan mercilere gönderilir ve bu durum dilekçe sahibine bildirilir.

Dilekçelerin incelenmesi ve sonucunun bildirilmesi

MADDE 16. — Türk vatandaşlarının kendileri ile ilgili dilek ve şikâyetleri konusunda yaptıkları başvuruların sonucu veya yapılmakta olan işlemin safahatı hakkında, dilekçe sahiplerine en geç iki ay içinde cevap verilir. İşlem safahatının duyurulması halinde alınan sonuç ayrıca bildirilir.

Kamu ile ilgili dilek ve şikâyetlerin sonuçlarının bildirilmesi zorunlu değildir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Diğer Hükümler

Yürürlükten kaldırma

MADDE 17. — 26 Aralık 1962 Tarih ve 140 sayılı Türk Vatandaşlarının Türkiye Büyük Millet Meclisine Dilekçe ile Başvurmaları ve Dilekçelerinin İncelenmesi ile Karara Bağlanması ve Düzenlenmesine Dair Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

MADDE 18. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 19. — Bu Kanunu Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ve Bakanlar Kurulu yürütür.

Anayasa Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu

Esas No. : 1/602, 2/143.

Karar No. : 15

26 . 10 . 1984

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığınızca Komisyonumuza, 21.9.1984 tarihinde gönderilen Dilekçe Hakkının Kullanılma Biçimine Dair Kanun Tasarısı ile 27.9.1984 tarihinde gönderilen İstanbul Milletvekili Ercüment Konukman'ın Türk Vatandaşlarının Türkiye Büyük Millet Meclisine ve Yetkili Makamlara Dilekçe ile Başvurmaları ve Dilekçelerin İncelenmesiyle Karara Bağlanmasının Düzenlenmesi Hakkında Kanun Teklifi, Komisyonumuzun 3, 24.10.1984 tarihli toplantılarında Adalet Bakanlığı temsilcileri de bulunduğu halde incelenmiştir.

Komisyonumuz, Anayasamızın dilekçe hakkını düzenleyen 74 üncü maddesinin son fıkrasının «Bu hakkın kullanılma biçimi kanunla düzenlenir.» hükmü karşısında tasarı ve teklifi olumlu bulmuş, birleştirerek incelemeyi kararlaştırmıştır.

Komisyonumuz, vatandaşların Türkiye Büyük Millet Meclisine ve yetkili makamlara dilekçe ile başvurmalarını bir bütün olarak ele almış, Dilekçe Komisyonunun çalışmalarını belirleyen usul kaidelerinin Yasama Organının işlerine ait olduğu ve İhtizükte yer almasının daha doğru olacağı düşüncesiyle tasarı metnini görüşmelerine esas almıştır.

Komisyonumuz, tasarının adını «Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun Tasarısı» olarak değiştirmiş, 1, 2, 3, 4 ve 5 inci maddelerini aynen kabul etmiştir.

Tasarının 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiş, ancak, cümlelerin uyumu bakımından gerekli düzeltme yapılmıştır.

Türk vatandaşlarının kendileri ile ilgili dilek ve şikâyetlerinin yanısıra, kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri konusunda yetkili makamlara yaptıkları başvuruların sonucunun da dilekçe sahibine yazı ile bildirilmesini sağlamak için tasarının 7 nci maddesinin son fıkrası madde metninden çıkartılmış, birinci fıkra bu değişikliğe göre düzenlenmiştir.

Tasarının 8, 9, 10 ve 11 inci maddeleri aynen kabul edilmiş, ayrıca, yürürlükten kaldırılan 140 sayılı Türk Vatandaşlarının Türkiye Büyük Millet Meclisine Dilekçeyle Başvurmaları ve Dilekçelerinin İncelenmesi ve Karara Bağlanmasının Düzenlenmesine Dair Kanunun, Dilekçe Komisyonunun çalışma esas ve usullerine ait hükümlerinin yeni İhtizükte yer almasına kadar uygulanmasını sağlamak için tasarıya bir geçici madde eklenmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan
Kâmil T. Coşkunoğlu
Ankara
Kâtip
Mehmet Zeki Uzun
Tokat
Üye
İhsan Tombuş
Geçici maddeye muhalifim.
Çorum
Üye
İlyas Aktas
Samsun

Başkanvekili
Münir Fuat Yazıcı
Manisa
Üye
Nurettin Yağanoğlu
Adana
Üye
Mustafa Çelebi
Anayasanın 74 ve 88 inci maddeleri
muvacehesinde 7, 8 inci maddelerle
geçici mad. muhalifim. Gerekçemi
Genel Kurula arz edeceğim.
Hatay
Üye
Ahmet Turan Soğanlıoğlu
Sivas

Sözcü
Ahmet Remzi Çerçi
Adana
Üye
Mustafa Çakaloğlu
Antalya
Üye
Rıfat Bayazıt
Kahramanmaraş
Üye
Osman Bahadır
Trabzon

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Dilekçe Hakkının Kullanılma Biçimine Dair Kanun Tasarısı

Amaç

MADDE 1. — Bu Kanunun amacı, Türk vatandaşlarının kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, Türkiye Büyük Millet Meclisine ve yetkili makamlara yazı ile başvurma haklarının kullanılma biçimini düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2. — Bu Kanun, Türk vatandaşlarının Türkiye Büyük Millet Meclisi ile idarî makamlara yazılan dilek ve şikâyetler hakkındaki başvuruları kapsar.

Dilekçe hakkı

MADDE 3. — Türk vatandaşları kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, Türkiye Büyük Millet Meclisine ve yetkili makamlara yazı ile başvurma hakkına sahiptirler.

Dilekçede bulunması zorunlu şartlar

MADDE 4. — Türk vatandaşlarının Türkiye Büyük Millet Meclisine veya yetkili makamlara verdikleri veya gönderdikleri dilekçelerde, dilekçe sahibinin adı - soyadı ve imzası ile iş veya ikametgâh adresinin bulunması gerekir.

Gönderilen makamda hata

MADDE 5. — Dilekçe, konusuya ilgili olmayan bir idarî makama verilmesi durumunda, bu makam tarafından yetkili idarî makama gönderilir ve ayrıca dilekçe sahibine de bilgi verilir.

İncelenemeyecek dilekçeler

MADDE 6. — Türkiye Büyük Millet Meclisine veya yetkili makamlara verilen veya gönderilen;

- Belli bir konuyu ihtiva etmeyen,
 - Yargı mercilerinin görevine giren konularla ilgili olan,
 - 4 üncü maddede gösterilen şartlardan herhangi birini taşımayan,
- Dilekçeler incelenemez.

ANAYASA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun Tasarısı

Amaç

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Kapsam

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Dilekçe hakkı

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Dilekçede bulunması zorunlu şartlar

MADDE 4. — Tasarının 4 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Gönderilen makamda hata

MADDE 5. — Tasarının 5 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

İncelenemeyecek dilekçeler

MADDE 6. — Türkiye Büyük Millet Meclisine veya yetkili makamlara verilen veya gönderilen dilekçelerden;

- Belli bir konuyu ihtiva etmeyen,
 - Yargı mercilerinin görevine giren konularla ilgili olan,
 - 4 üncü maddede gösterilen şartlardan herhangi birini taşımayanlar,
- İncelenemezler.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Dilekçenin incelenmesi ve sonucunun bildirilmesi

MADDE 7. — Türk vatandaşlarının kendileri ile ilgili dilek ve şikâyetleri konusunda yetkili makamlara yaptıkları başvuruların sonucu veya yapılmakta olan işlemin safahatı hakkında, dilekçe sahiplerine en geç iki ay içinde cevap verilir. İşlem safahatının duyurulması halinde alınan sonuç ayrıca bildirilir.

Yetkili makamlar, vatandaşların kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkındaki başvurularının sonucunu, dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirmek zorunda değildir.

Türkiye Büyük Millet Meclisine yapılan başvuruların incelenmesi

MADDE 8. — Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderilen dilekçelerin, dilekçe komisyonunda incelenmesi ve karara bağlanması esas ve usulleri Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde gösterilir.

Kaldırılan hüküm

MADDE 9. — 26 Aralık 1962 tarih ve 140 sayılı Türk Vatandaşlarının Türkiye Büyük Millet Meclisine Dilekçe ile Başvurmaları ve Dilekçelerin İncelenmesi ile Karara Bağlanmasının Düzenlenmesine Dair Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Dilekçenin incelenmesi ve sonucunun bildirilmesi

MADDE 7. — Türk vatandaşlarının kendileri ve kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri konusunda yetkili makamlara yaptıkları başvuruların sonucu veya yapılmakta olan işlemin safahatı hakkında dilekçe sahiplerine en geç iki ay içinde cevap verilir. İşlem safahatının duyurulması halinde alınan sonuç ayrıca bildirilir.

Türkiye Büyük Millet Meclisine yapılan başvuruların incelenmesi

MADDE 8. — Tasarının 8 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Kaldırılan hüküm

MADDE 9. — Tasarının 9 uncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE — Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde gerekli değişiklikler yapıncaya kadar, 140 sayılı Türk Vatandaşlarının Türkiye Büyük Millet Meclisine Dilekçe ile Başvurmaları ve Dilekçelerin İncelenmesi ile Karara Bağlanmasının Düzenlenmesine Dair Kanununun Dilekçe Komisyonunun çalışma esas ve usullerine ilişkin hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Yürürlük

MADDE 10. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 11. — Bu Kanun hükümlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ile Bakanlar Kurulu yürütür.

(Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Yürürlük

MADDE 10. — Tasarının 10 uncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Yürütme

MADDE 11. — Tasarının 11 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

27 . 8. 1984

Başbakan
T. Özal

Devlet Bakanı - Başbakan Yardımcısı
İ. K. Erdem

Devlet Bakanı
S. N. Türel

Devlet Bakanı Y.
İ. Özdağlar

İçişleri Bakanı
A. Tanrıyar

Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı
M. V. Dinçerler

Ulaştırma Bakanı
V. Atasoy

Sanayi ve Ticaret Bakanı
H. C. Aral

Devlet Bakanı
K. Oksay

Devlet Bakanı
A. Tenekeci

Adalet Bakanı
M. N. Eldem

Dışişleri Bakanı
V. Halefoğlu

Bayındırlık ve İskân Bakanı
İ. S. Giray

Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı
H. H. Doğan

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı
C. Büyükbaş

Devlet Bakanı
A. M. Yılmaz

Devlet Bakanı
İ. Özdağlar

Millî Savunma Bakanı
Z. Yavuztürk

Maliye ve Gümrük Bakanı
V. Arıkan

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı
M. Aydın

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı
M. Kalemlî

Kültür ve Turizm Bakanı
M. M. Taşçıoğlu